

Därför röstar vi helst på snygga politiker

Nerikes Allehanda den 7 juni 2024

Enligt partiets lokala valarbetare förklarades detta mysterium av att affischer med Ebba Busch är begärliga bland unga killar. Flera killar i 15–20-årsåldern ska ha bett om att få affischer med den "snyggaste politikern".

Frågan är om några av dessa killar valde att rösta på Kristdemokraterna. Människor som saknar information använder ofta tumregler eller kognitiva genvägar när de fattar beslut. Det gäller även väljare, som tenderar att använda lättillgänglig information som är enkel att bearbeta. En sådan typ av information är kandidaternas utseende. Politiker är väldigt synliga i en valrörelse: inte bara på valaffischer utan också på nätet och i tv. Och vi människor bedömer nästan automatiskt andras utseende utan någon större ansträngning.

Forskning från flera länder bekräftar att väljare tar intryck av politikers utseende. Snygga politiker kammar hem fler röster. Det gäller även val till Europaparlamentet. Enligt en EU-övergripande studie av ett tidigare Europaparlamentsval fick ett parti fler röster om dess toppkandidat såg bra ut.

Skönhet är också en fördel vid personval. Tillsammans med kollegor har jag studerat Finland, ett land där personvalet är obligatoriskt och helt avgörande för vilka kandidater som väljs. Samtidigt har Finland – liksom Sverige – ett valsysteem där man kan jämföra personkryss för många olika kandidater från samma parti. Många studier kommer annars från USA, som har ett valsysteem där två kandidater från olika partier ställs mot varandra.

Och visst går mönstret igen i Finland. Snygga kandidater får fler röster än partivänner med ett mer vardagligt utseende. Skillnaden är betydligt mindre än den mellan sittande politiker och utmanare. Däremot är den så pass stor att den kan avgöra kampen mellan utmanarkandidater längre ner på en lista. I några fall blir det utseendet som avgör vem som kommer in i riksdagen eller kommunfullmäktige.

Som ekonom kom jag in på det här forskningsspåret eftersom det finns en tydlig skönhetspremie på arbetsmarknaden. Snygga personer får högre lön. Skönhetspremien är högre i yrken som säljare och servitör där utseendet kan tänkas påverka kunderna. I allmänhet är det dock svårt att säga om skönhetspremien beror på nöjdare kunder som köper mer eller på ren diskriminering från arbetsgivarens sida. Förmodligen skiljer sig detta från fall till fall.

En vanlig invändning mot denna typ av forskning är att skönhet sitter i betraktarens ögon och inte går att mäta. Men att skönheten är subjektiv innebär inte att jämförelser blir meningslösa. Faktum är att vi gör relativt samstämmiga bedömningar av människors utseende. Det gäller även bedömningar av foton som endast visas i en tiondels sekund. Bedömningarna skiljer sig inte heller mycket åt mellan barn och vuxna eller mellan personer i olika länder. Genom att låta en grupp människor bedöma ansiktsfoton går politikens utseende därmed att jämföra.

Varför väljarna röstar på snygga politiker är svårare att säga. Den så kallade haloeffekten ger en möjlig förklaring. Inom psykologin har det länge varit känt att en vacker person tillskrivs andra

positiva egenskaper som att vara kompetent, trevlig och framgångsrik. Vackra människor blir också bättre behandlade av andra, är mer självsäkra vid förhandlingar och får mer medieutrymme. Kanske är det sådant som väljarna räknar in, eller så röstar somliga med ögonen på ett meroreflekterat sätt.

Den yttersta frågan är om utseendet säger något om en politikers beteende och kompetens. Självklart är detta svårt att avgöra. Men en fascinerande observation är att snygga politiker i den tyska förbundsdagen oftare vågar gå emot partilinjen. Skillnaden är ganska liten, men innebär att väljarna skulle kunna ha viss nytta av att välja vackra politiker om de lokala uppfattningarna i valkretsen avviker från det nationella partiprogrammet. Men tyvärr vet vi inte mycket mer än så. Forskningen har ännu inget svar på frågan om politikerns utseende hjälper eller stjälper väljarna.

I vart fall är det tydligt att effekten av politikerns utseende har med information att göra. Utseendet spelar störst roll för okända politiker, i lokala val och bland oinformerade väljare. Så även om de unga killarna i Sigtuna inte hade läst in sig på alla partier blev Ebba-effekten kanske inte alltför stor i just det här valet till Europaparlamentet.

Henrik Jordahl